

TÜRKİYE - UKRAYNA STRATEJİK DİYALOĞU

“Düşünce Diplomasisi:
Yeni Dünya Yeni Ufuklar”

TÜRKİYE - UKRAYNA STRATEJİK DİYALOĞU

VİZYON BELGESİ (TASLAK)

TÜRKİYE - UKRAYNA STRATEJİK DİYALOĞU

“Düşünce Diplomasisi: Yeni Dünya Yeni Ufuklar”

(Türkiye - Ukrayna)

Dünyadaki temel trendlere bakıldığında “toprak ve makineyi” takiben “bilgi ve bilgiye dayalı ürünler” temelli yeni ekonomi çağında küresel rekabet “mikro-milliyetçilik”, “entegrasyon” ve “öngörülemezlik” üzerinden gelişmekte, hayatın ve devletin yeni doğasını belirleyen meydan okumaların; “kaynak ve paylaşım krizi”, “üretim-tüketim-büyüme” formülünün sürdürülemezliği, Çin kaldıracı ile “orta sınıftan tasfiyesi”, “enerji, su ve gıda güvensizliği”, hayatın her alanında “4. boyuta geçiş”, “işgücünde insan kaynağının tasfiyesi”, değişen devlet doğası ve beklenti yönetimi temelinde “sert güçten yumuşak ve akıllı güce geçiş” olduğu temel referanslar olarak şekillenmektedir.

Tüm bu temel parametreler içerisinde, teknolojideki dönüşümler; yapay zeka, sanal/artırılmış gerçeklik ve mobilite merkezli gelişerek tüm insan hayatını ve doğasını değiştirmeye adaydır. “Endüstri 4,0” ve “Toplum 5,0” kavramlarının dünyanın dönüşümünü endüstri ve toplum boyutları ile yönetmek açısından önemli başlıklar olduğu aşikârdır. Bir diğer etken de Çin’in dünya sahnesinde her geçen gün etkinleşmeye başlamasıyla oluşturduğu türbülanstır. Yeni İpek Yolu projesi “Kuşak ve Yol”; hem karadan hem denizden yüzden fazla ülkeyi ilgilendiren bir küresel entegrasyon projesi olarak şekillenmekte, iktisadi pastanın dağılımını kalıcı olarak değiştirmektedir. Orta sınıfı olmayan ülkelerde, otoriter rejimler ya da kaos, iki seçenek olarak önümüzde durmaktadır. Bölgesel ve küresel güvenlik anlamındaki iş bölümünün nasıl yapılacağı ve bedellerinin nasıl paylaşılacağı da önümüzdeki dönemin tartışma konuları olmaya adaydır.

Güvenlik üzerinden yeni ittifakların gelişmesi ise başat ülkelerin aldıkları risklerden ve inisiyatiflerden okunabilmektedir. Mülkiyet ve güç kavramlarının niteliği ile iş modeli tarihsel olarak değişmektedir. “Başarıda Başarısızlık” sendromu yaşayan AB’nin geleceğini; Brexit sonrası Batı’da yeniden canlanan kamplaşmanın sonuçları belirleyecektir. Tüm bu gelişmelerle birlikte, “Güvenliğin Ekosistemi”, hukukuyla birlikte değişmektedir. “Güvenlik - Demokrasi” ikilemini bundan sonra çok daha fazla yaşanacaktır. Çünkü orta sınıfı eriyen ve güvenlik eksenini sofistike bir zemine kayan ülkelerde demokrasinin yaşatılması zordur. “Güvenlik bize otoriter rejimler mi getirecek” sorusunun daha fazla tartışılması gerekmektedir.

Türkiye; 84 milyonluk nüfusu, gelişerek büyüyen ekonomisi ve Afro-Avrasya ana kıtası ortasındaki jeostratejik konumu ile öne çıkmaktadır. Avrupa, Karadeniz, Kafkaslar, Asya, Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile arasındaki tarihî, siyasi ve kültürel bağları, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası alanda yükselen aktivitesi, NATO, AGIT ve CICA gibi örgütlerin önemli üyelerinden olması ve son dönemde geliştirdiği aktif dış politikası ile küresel platformda önemi gittikçe artan bir aktör hâline gelmiştir.

TÜRKİYE - UKRAYNA STRATEJİK DİYALOĞU

Ukrayna ise 45 milyona yaklaşan nüfusu, Avrupa Birliği ile Rusya Federasyonu arasındaki önemli coğrafi konumu ve kayda değer ekonomik potansiyeli ile dünyanın dikkatini üzerine çekmektedir. Birleşmiş Milletler (UN), BM, Avrupa Konseyi, AGİT, BDT, DTÖ, GUAM, KEİ, AvET, KEİ gibi pek çok bölgesel ve uluslararası örgütün üyesi olan Ukrayna 21. yüzyılın bölgesel güç adaylarından biridir ve yakın gelecekte de öneminin artarak devam etmesi öngörülmektedir.

Türkiye ile Ukrayna arasındaki ilişkiler tarihten güç almaktadır. Her şeyden önce Avrupa ve Asya arasında coğrafi bağlantı noktası olmaları iki ülkeyi benzer jeopolitik davranışlar geliştirmeye zorlamakta ve bu bağlamda işbirliğine sevk etmektedir. Karadeniz'e komşu iki önemli ülke olmanın ve ikili siyasi, ekonomik, ticari ve kültürel ilişkilerin yanı sıra bölgesel ve uluslararası konular, iki ülke ilişkilerinde sürekli gündemde olan ve ele alınan konulardır.

Ukrayna'nın bağımsızlığının ardından, iki ülke sık sık gerçekleşen yüksek düzeyli ziyaretlerle dostluk ilişkilerini geliştirirken, en zor zamanlarında da birbirlerine destek olmayı sürdürmüşlerdir. 2011'de kurulan Türkiye-Ukrayna Yüksek Düzeyli Stratejik Konseyi (YDSK) mekanizması sayesinde ilişkiler "stratejik ortaklık" düzeyine yükseltilmiştir. Aynı yıl Türkiye ile Ukrayna arasında Vize Muafiyeti Anlaşması ve Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerine başlanması kararı alınmıştır. Ekonomik ve beşeri ilişkilerin güçlendirilmesi hedefi doğrultusunda 2017'de kimlikle seyahat rejimi uygulamaya konmuştur. Savunma sanayii alanında kaydedilen çok boyutlu gelişmeler ise büyük potansiyelin mütevazı bir bölümüdür.

Türkiye - Ukrayna ikili ticaretinde, 2019 yılında ticaret hacmi yaklaşık 4,881 milyar dolar, ticaret açığı ise Ukrayna aleyhine 569 milyon dolar olmuştur. Türkiye'nin Ukrayna'ya ihraç ettiği başlıca ürünler; kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar, demir ve çelik, elektrikli makine ve cihazlar, telefon cihazlarıdır. Ukrayna'nın Türkiye'ye ihraç ettiği başlıca ürünler; demir ve çelik, hububat, mısır, yağlı tohum ve meyveler, muhtelif tane, tohum ve meyveler, soya fasulyesi, gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleridir. İki ülke arasında müzakereleri yürütülen Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalanmasını takiben ikili ticaret hacminin önemli oranda artması beklenmektedir.

Türk girişimciler için Ukrayna'da iletişim/telekomünikasyon, altyapı (limanlar, havalimanları, demiryolları vb), katma değerli tekstil ve ihracat bazlı sanayi, hizmet sektörü (ulaşım, belediye hizmetleri, iş/ticaret merkezleri, vb), tarıma dayalı sanayi kolları (agro-food), hidroelektrik/kömür bazlı enerji üretimi gibi alanlarda yatırım; ahşap demonte mobilya, tarımsal uygulamalar, araç yedek parçaları, klima, buzdolabı, televizyon, pvc boru, tekstil makineleri, yazılım, ayakkabı, turizm gibi alanlarda ise ortaklık imkanları bulunmaktadır. Ekonomik etkileşimin hızlanması için taşımacılık, bankacılık, kota uygulamaları ve tarife dışı engeller gibi konularda ortaya çıkan sorunların giderilmesi gerekmektedir. İki ülke arasında ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi, diğer alanlardaki ilişkilerin derinleşmesi için temel oluşturacaktır.

TÜRKİYE - UKRAYNA STRATEJİK DİYALOĞU

Ukrayna'da faaliyet gösteren yaklaşık 600 Türk firmasının bu ülkedeki toplam yatırımı (üçüncü ülkeler üzerinden gerçekleştirilenler dahil) 3 milyar dolar civarındadır. Türk müteahhitlik şirketlerinin Ukrayna'da bugüne kadar üstlendikleri 184 projenin toplam değeri 6,28 milyar dolardır. Turizm de Türkiye ile Ukrayna arasında önemli bir işbirliği alanıdır. Türkiye Ukraynalı turistlerin en çok tercih ettiği ülke konumunda olup Türkiye'yi ziyaret eden Ukraynalı turist sayısı 2019 yılında 1.547.996'ya ulaşmıştır.

İki ülke arasında her alanda iyi düzeyde süregelen ikili ilişkilerin uluslararası platformlara yansımaları da son derece olumludur. Türkiye ve Ukrayna uluslararası platformlarda birbirlerinin destekleyicisi konumundadırlar. Askerî işbirliği gerek ikili düzeyde gerek NATO-Ukrayna Komisyonu, BLACKSEAFOR ve Karadeniz Uyum Harekâtı kapsamında sürdürülmektedir.

Özellikle son on yılda yaşanan siyasi ve toplumsal türbülansların sonunda Kırım'ın Rusya tarafından fiilen ilhaki ile büyük bir krizi yönetmek zorunda kalan Ukrayna ile olan ilişkiler Türkiye açısından öncelik arz etmektedir. Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü destekleyen ve Kırım'ın yasadışı ilhakını tanımayan Türkiye krize uluslararası hukuk temelinde, diplomatik yollardan çözüm bulunmasını savunmaktadır. Kırım Tatar Türklerinin hak ve menfaatlerinin genişletilerek güvenceye alınması ve sorunlarının uluslararası toplumun gündeminde tutulması da Türkiye'nin öncelikleri arasındadır.

Hem güncel kriz bağlamında hem de iki ülkenin kritik öneme sahip uzun vadeli çıkarlarının sürdürülebilirliği açısından mevcut stratejik işbirliği daha da derinleştirilebilir. Bu noktada olaylara daha geniş bir jeopolitik bakış açısı ile bakma ihtiyacı vardır.

Stratejik Diyalog ile; ilgili kuruluşların ve kurumların yakından tanınmasını, sivil toplum etkisinin artırılmasını, kalkınmaya katkı sağlanmasını, kaynakların ve çalışma alanlarının geliştirilmesine dair uzmanlık birikimlerinden faydalanılmasını, tanıtma faaliyetlerine katkı sağlanmasını, akademik işbirliği imkanlarının araştırılmasını ve tüm bu çalışmaların bütünlük içerisinde değerlendirilmesini sağlayacak stratejik bir yaklaşım geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

İki ülkenin, bölgesel meselelere çözüm bulunması hususunda işbirliği içinde çalışmalarına duyulan ihtiyaç da derinden hissedilmektedir. Çok boyutlu şekillenen dünya güç sistemi içerisinde Türkiye - Ukrayna ilişkilerinin ideal bir noktaya taşınabilmesi için, yalnızca siyasi ve stratejik temelli değil, her parametrede karşılıklı derinlik oluşturacak bir yapıya doğru yönelmesi gerekir. Tarih; iki ülkeye karşılıklı bağımlılığı derinleştirecek stratejik fırsatlar sunmaktadır. Bu bağlamda sektör temsilcilerini stratejik boyutu da kapsayan bir yaklaşımla bir araya getirecek olan **Türkiye - Ukrayna Stratejik Diyalog** önemli bir işlev görecektir.

TÜRKİYE - UKRAYNA STRATEJİK DİYALOĞU

Ana Tema

Düşünce Diplomasisi: Yeni Dünya Yeni Ufuklar

Alt Temalar

Yeni Dengeler Yeni Ekonomi

Uluslararası Güvenlik İşbirliği

Ekonomik İlişkiler: Fırsatlar ve Engeller

Enerji Güvenliği, Enerji Arz Politikaları ve Fırsatlar

Güvenlik İşbirliği, Çok Boyutlu Güvenlik ve Terörle Mücadele

Ulaşım, Lojistik, Bankacılık

Savunma Sanayii: İkili ve Çok Taraflı Kapasite İnşası

Kamu Yönetiminde İnovasyon ve Teknoloji Paylaşımı

Akademik ve Kültürel İşbirliği İmkanları

Bölgesel ve Küresel Ortak Perspektifler

Öncelikli Sektörler

Kamu Diplomasisi Eğitim ve Dil

Kültür ve Turizm

İnşaat, Müteahhitlik ve Altyapı

Sağlık ve Sağlık Turizmi

Enerji, Petrokimya ve Yatırımlar

Lojistik, Ulaştırma ve Haberleşme

Bankacılık ve Finans (Stratejik Yatırım Fonu)

Ekonomi ve Ticaret

Medya ve İletişim

Bilim ve Teknoloji

Marka Şehirler ve Çevre

Savunma ve Uzay Sanayii

TÜRKİYE - UKRAYNA STRATEJİK DİYALOĞU

ÇALIŞMA VE ETKİNLİKLER (TASLAK)

Yöntem

Tümevarım, Katılımcılık ve Ekonomik Derinleşme

Türkiye - Ukrayna Akil Kişiler Kurulu Toplantıları/Çalışmaları

Kapasite ve Ekosistem Envanteri Oluşturulması

Araştırma Projeleri ve Raporlarının Hazırlanması

Pro-aktif Politika Önerileri Geliştirilmesi

Yuvarlak Masa Toplantıları/Çalıştayları

Çok Taraflı Çalıştaylar/Çalışmalar

Sektör Çalıştayları/Etkinlikleri

Uygulamalı İnteraktif Modellemeler

Stratejik Raporlar

Sektör çalışmalarının iki ülke karar alıcıları, özel sektörü, medyası ve kamuoyu için stratejik raporlar olarak yayımlanması. Literatür ve hafıza desteği sağlanması.

Medya Konferansları

Diğer Akademik Çalışmalar

Stratejik Rapor, Kitap, Makale, Tez vb. Akademik Çalışmalar